

Tribunal; ac proinde in nostris Regionibus moraliter & praetice loquendo non potest dari casus, quod quis in haeresim formalem externam cadat, & possit a simplici Confessario absolviri, non quidem ratione ignorantiae censoria, quia haec moraliter in nostris Regionibus non est possibilis; neque ratione metus cedantis in virum constantem, quia metus sicut possit timorem incutere ad prorumpendum in actum externum haeresis, non potest illum incutere ad habendum errorem intellectus, ut discurrenti patet.

C A P U T VII.

De libris prohibitis.

297 Libros prohibere spectat ad Summum Pontificem, quod regulariter facit per Congr. Univ. S. Officii, cuius auctoritas per totum Orbem extenditur.

298 Magistrum Sancti Palatii libros perniciosos prohibere posse, ait Bord. in Man. consult. f. 48. n. 5. Lique ex quamplurimis prohibitionibus ab eo factis, & in indice jussu Alex. VII. impresso registratis, subdit tamen; Sed puto hanc ejus potestatem non excedere Urbem, & ejus distritum; quia numquam vidi ejus prohibitiones publicari extra per Inquisidores, nisi missas vel a Papa, vel a Sacr. Congreg. signum evidens, quod ejus potestas terminatur in locis urbis, & suburbanis, ubi hoc officio fungitur, ut Inquisidores in suis Diocesisbus.

299 Libros prohibere possunt Episcopi, & Inquisidores ex Reg. 10. Indicis: Liberum sit Episcopis, aut Inquisitoribus Generalibus secundum facultatem, quam habent, eos etiam libros qui his regulis permitti videntur, prohibere, si hec in suis Regnis, aut Provinciis, vel Diocesisbus expedire judicaverint.

300 Quia autem Episcorum & Inquisitorum auctoritas contentiosa est restricta loco, & personis, ac proinde non operatur extra proprium territorium, talis prohibitus ut universaliter operetur, fieri solet vel per S. Congreg. Univer. Inquisit. coram Santissimo per totum Orbem, vel per Inquisidores Supremae Inquisitionis Hispaniarum pro cunctis Hispaniarum Regnis.

301 Generales libros suorum subditorum prohibere possunt, si absque eorum licentia fuerint impressi, aut si sint infamatorii, vel sue Religioni perniciosi; si vero contineant haeresim, aut suspicionem, id spectat ad S. Tribunal, ex n. 249.

302 Ex Bord. in man. Consult. f. 49. n. 57.

M A T E R I A

OB quam liber prohiberi solet, est quintuplex. 1. Quæ continent haereses. 2. Quæ tractat de Religione, nempe de re sacra, puta de S. Scriptura, de fide, de rebus ad Dei cultum, & Sanctorum spectantibus, de Theologia scholastica, & morali, de concionibus, de jurisdictione, & immunitate Ecclesiastica, de privilegiis Clericorum; minimè si tractet de Philosophia, de historia, &c. Imò, ut dicatur de Religione tractare, requiritur, ut de ea tractet ex professo; minimè, si obiter: v. n. 304. 3. Derebus obscenis. 4. De casibus conscientia, in quibus tamen habentur opiniones laxæ, & periculosæ conscientia, aut nullam probabilitatem habentes; vel habetur aliquis error in fide, aut haeresis. 5. Qui tractat contra proximum, puta de jurisdictione unitaria, & ab altero ablata; aut continet calumnias, injurias, &c. contra Religiones, personas Religiosas, Principes, &c.

F I N I S

303 PROhibitionis. 1. Est odium haereticorum. 2. Est, ut fides illa permaneat, ut fidelium scandalum, animarumque periculum viretur, & ut pax, atque charitas in Republica Christiana servetur: v. n. 362.

I N D E X

304 Librorum prohibitorum tres constituit classes; in prima classe non tam continentur libri, quam eorum auctores, quatenus hi sunt haeretici; & horum sunt prohibiti libri tam editi, quam edendi, quia tamen haeresim continent: aut de Religione tractant, etiam si bene de ea tractent, & nullum errorem continent, quoniam indignum est visum Ecclesie, ut Fideles ab ejus hostibus erudiantur, & doctrinam de Religione desumant, haereticum Regio Psalte increpante in Psalm. 49. Pecatori autem dixit Deus, Quare tu enarras justicias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? v. n. 320.

305 In secunda classe continentur non Auctores, sed libri, quatenus eorum Auctores sunt Catholicci, continent tamen doctrinam non sanam, & ideo prohibentur. Duplici autem modo doctrinam non sanam continere possunt. 1. Quia continent incidenter aliquam, seu alias haereses, aut falsi dogmatis suspicionem. 2. Quia offendunt etiam in moribus tantum fidelibus afferre possunt: ut in n. 323.

306 Ex Bord. in man. Consult. f. 49. n. 57.

Nomine suspicionis falsi dogmatis venit error, qui creditur esse contra fidem: dogma cajm pium est doctrina in fide, Gloss. verb. seu potius, cap. satis 7. dist. 96. Gloss. fin. in d. 3. per caput qui Epistola 2. dist. 29. Itaque falsum dogma est error contrarius doctrinae de fide: doctrina autem fidei spe-
catur dupliciter, 1. ut talis est de fide definita, ut sunt articuli, & propositiones de fide definita, ut patet in Canonibus Conc. Tridentini, 2. in doctrina fidei aliqua sunt propositiones, quae ab aliis quibus putantur de fide, ab aliis negantur de fide:

pono exemplum in hac propositione: Papa in canonizatione Sanctorum non potest errare: aliqui dicunt, esse de fide, quod ego teneo: alii negant, ut dicitur: 45. num. 162. Haeresis ergo directe, & ex diametro opponitur fidei, falsum vero dogma, de quo est suspicion, opponitur fidei non ex diametro, sed secundum suspicionem, & opinative tantum, non definitivè ut heresis: v. n. 341.

307 Aptius exemplum est in hac propositione, Papa in Beatificatione errare non potest: nam plures Doctores, inter quos Diana p. 11. tract. 2. ref. 18. & 19. qui ritè fatentur esse de fide, quod Pontifex non possit errare in Canonizatione Sanctorum, id negant de Beatificatione: unde concludunt, quod qui negaret Beatum aliquem esse in gloria, non esset haereticus formalis, sed ejus propositio esset temeraria, quia contra communem Doctorum, & fidelium sensum: scandalosa, quia fideles à Beatorum cultu, & veneratione retraheret: impia, quia contra cultum viris beatis debitum: suspecta falsi dogmatis, quatenus est contra dogma pium, seu doctrinam opinativè de fide, in quantum quamplures Doctores docent, etiam de fide esse Romanum Pontificem in Beatificatione errare non posse, & demum suspecta de haeresi, quia sic dicens videtur negare in Papa potestatem ad beatificandum.

308 Doctores autem, qui concedunt de fide esse, Papam errare non posse in Canonizatione, & id negant de Beatificatione, propræcipua disparitate assignant, quia Canonizatio est ultimum judicium Ecclesie, quo definitur, virum Dei esse in gloria; post quod nil amplius discutitur. Beatificatio vero non est ultimum judicium, quoniam post illud antequam ad Canonizationem deveniatur, fit novum examen, testes, & miracula recipiendo; quod non fieret, si de fide esset Pontificem non posse in Beatificatione errare, nam, quod est de fide certum, ulteriori certitudine minimè eget, cum sit infallibilis veritatis.

309 In hac autem re, quæ obiter hic mihi tractanda suppetit. Dico, de fide esse Romanum Pontificem, tam in Canonizatione, quam

in Beatificatione, errare non posse, ita ut dicte eum posse errare, seu Sanctum, aut Beatum non esse in gloria, sit haereticus formalis, Bord. ref. 113. n. 15. Verricelli tract. 8. q. 24. & 25.

310 Ratio est, quia haec propositio: Romanus Pontifex in canonizatione, & beatificatione errare non potest, sequitur ex duplice præmissa de fide, videlicet, Romanus Pontifex docens Ecclesiam in iis, quæ spellant ad materiam fidei, & doctrinam morum, errare non potest, sed canonizatio, & beatificatio spectant ad materiam fidei; igitur, &c. Minor liquet, quia canonizatio, & beatificatio est actus externæ confessionis fidei contentæ in articulo de Communione Sanctorum: major constat ex Evang. Joannis cap. 14. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabis vobis; ut maneat vobis in eternum Spiritum veritatis, & cap. 16. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem; ex Math. cap. 18. Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum; hinc Apostolus 1. ad Timoth. 3. inquit: Ecclesia Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis: firmitas autem Ecclesie, & securitas eam non errandi, est fundata in firmitate capitis, & securitate non errandi Magistrum, ex Evangel. Matthæi capit. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam.

311 Et licet Romanus Pontifex, antequam ad Beatificationem, & Canonizationem veniam, utatur testimonii hominum in se fallacium, illis tamen solùm dispositivè utitur; ad actum autem Beatificationis, & Canonizationis non devenit, nisi per interiore spiritus Sancti motionem, & assentientiam; ad quem quidem minimè deveniret, si testimonia hominum mendacia forent; quia spiritus, ubi vult, spirat, & inspiratum dicit, quod non vellit.

312 Ad disparitatem inter Beatificationem, & Canonizationem, in oppositum assignatam; Respondeo cum Verricelli tract. 8. quest. 25. novum examen pro Canonizatione non fieri de virtutibus viri Dei: neque de miraculis in vita, aut ante Beatificationem patratis, sed de perseverantia cultus, & miraculorum; unde per Beatificationem fit absolutum, & completem judicium, quod vir Dei sit in gloria: imò ut talis toti Ecclesie proponitur: hinc ubique à fidelibus Beatus certò absque formidine in gloria creditur, & ad gratias impetrandas invocatur, cum hac sola limitacione, quod uni soli Provinciæ, aut Religioni cultu Officii, & Missæ colendus proponatur, in

in quantum, licet de fide sit; Beatum esse in gloria, non est tamen conveniens, ut quilibet existens in gloria, publico cultu Officii & Missæ intota Ecclesia colendus decernatur; sed ille, qui ob heroicas virtutes, & insignem sanctitatem, ex multitudine, & qualitate miraculorum significatas, Deo acceptissimus, & apud fideles eximia devotione habitus dognoscitur; hinc novum examen sit de perseverantia cultus, & miraculorum, ut insigni Beati sanctitate, & magna fidelium devotione comperta, solemniter ad judicium de ejusdem gloria deveniatur, & in tota Ecclesia honor Officii & Missæ concedatur.

313 Non obstat dictum, quod vulgo Augustino imputatur: *Muli Sancti venerantur in terris, quorum corpora cruciantur in inferno:* quia nec est Augustini, nec veritatem habet de Sanctis à Romano Pontifice Ecclesiæ propositis; sed de hypocritis, ab hominibus, qui abscondita cordis penetrare minimè valent, Sanctis putatis, quatenus in vestimentis ovium, suaque facies exterminantes, Sancti apparenter, sed revera lupi rapaces, & diaboli martyres desererunt: de verè autem iustis & sanctis canit Regius Psaltes: *Exultabunt justi in gloria, latabantur in cubilibus suis; gaudent in cælis anima Sanctorum.*

314 In tertia classe continentur libri, qui prodierunt sine nomine Auctoris. Verùm non omnes hi sunt damnati, nam sàpè viri docti & sancti ad inanem vitandam gloriam libros perutiles, & sanam continent doctrinam, sine nomine condidere; sed illi, qui continent doctrinam pravam fidei, aut moribus adversam, Lopus p. 4. l. 25. dist. 1. art. 1. pag. 459.

Unde libri hujus tertiae classis ad primam, aut secundam possunt reduci; id inquit Alex. VII.

in Bulla n. 332. relata his verbis: *Contingit, ut plerique libri ignoti scriptoris, qui tertia classi assignantur, pejores multò sint, quam in prima, & secunda recensiti.*

D I S C R I M E N

315 Inter primam, & secundam classem est duplex.

316 Primum est, quia librorum 1. classis prohibitio fit principaliter non tam propter materiam, si sit prava, quam propter ipsos Auctores hereticos; & ideo omnes eorum libri tam editi, quam edendi, de Religione tractantes, damnati censentur, etiam si sanam doctrinam contineant, ob rationem n. 304, relatam: librorum autem 2. classis prohibitio fit ob materiam pravam, quam continent sive contra fidem, sive contra bones mores, &c, quamvis ab Auctorebus Catholicis prodierint; adeoque

hi libri non prius censentur prohibiti, quam specialiter fuerint in Indicem librorum prohibitorum relati: ad differentiam librorum 1. classis, qui in eo ipso, quod sunt Auctoris heretici, damnantur, etiam si in Indice non reperiantur, Lopus cit. pag. 459. Hinc damnato opere heretico, non censetur damnatum non men Auctoris, nisi sit convictus, vel confessus de heresi, aut nisi sit de natis ex secta heretica. Quia licet alias hereses in opere protulerit, presumitur, quod ex inadvertentia, aut ignorantia protulerit, sine pertinacia; damnato autem Auctore, omnia ejus opera etiam edenda, quæ de Religione tractant, damnata censentur, quia hæc, ut accessorium, sequuntur naturam sui principalis, Bord. in man. Consult. scilicet. 48. num. 28. Auctor ergo per prohibitionem librorum 1. classis damnatur, quia est pertinax, & dignus poena; per prohibitionem vero librorum 2. classis mortificatur, quia debebat advertere, & si erat imperitus, non scribere.

317 Ob eamdem rationem nec heretici, nec eorum libri possunt à Catholicis in suis operibus citari ad honorem, quamvis loquantur ad Religionis favorem; benè verò ad confusione, eorum impugnando errores; nam in Ecclesiastici cap. 15. scriptum est. *Non est speciosa laus in ore peccatoris: quoniam à Deo profecta est sapientia, sapientia enim Dei adstabat laus, & in more fæli abundabit, & dominus dabit eam illi.* Catholici autem, & eorum libri prohibiti citari possunt etiam ad honorem, quoad bonam doctrinam.

318 Secundum discriminem est; quia libri 1. classis sunt prohibiti dupli excommunicatione: prima est excommunicatio Bullæ Coenæ reservata. Sum. Pontifici, quæ incipit ante Trident. à Nicol. III, anno 1280. & novissime habetur exemplum ex Urb. VIII. anno 1627. in 1. §. his verbis:

319 Excommunicamus, &c. quoscumque Hussitas, Wycliefitas, Lutheranos, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios hereticos: quoscumque nomine censeantur, & cujuscumque seculi existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorumdem libros heresim continent, vel de Religione tractantes, sive auctoritate nostra, & sedis Apostolica, scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex qua vis causa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore: nec non schismatics, & eos, qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

320 Sub prohibitione igitur, & excommunicatione Bullæ Coenæ, non continentur libri

bri hereticorum tractantes de Philosophia, Medicina, Historiis, &c. qui nullam heresim continent, nec libri n. 335. referendi; sed solidi libri hereticorum, qui heresim continent, aut de Religione tractant.

321 Secunda est excommunicatio Indicis, & Pii IV. de qua modo, quæ non est reservata.

322 Libri vero secunda classis, qui tamen continent heresim, aut falsi dogmatis suspicionem, sunt prohibiti sola prefata excommunicatione Indicis; exteri autem, qui sunt prohibiti, non quia continent heresim, aut falsi dogmatis suspicionem, sed ob alias causas contra bonos mores, puta, quia tractant de rebus obscenis, de jurisdictione cum præjudicio pacis, & infamatoriis, injuriosis quia continent propositiones laxas, &c. non subjacent excommunicationi Indicis, & Pii IV. sed peccato mortali, & punitioni arbitraria Episcoporum, aut Inquisitorum: vid. num. 331.

323 Pro qua re sciendum est, Indicem librorum prohibitorum à Deputatione Concil. Trid. confectum, plures librorum species prohibere, at non eas omnes prohibere sub excommunicatione.

324 Quantum ergo ad prohibitionem.

Primò, in 2. Regula dicti Indicis prohibentur omnes prorsus Heresiarcharum libri, etiam de Philosophia, Medicina, &c. qui nullam heresim continent, nec de Religione tractant: his verbis.

Heresiarcharum libri, &c. cuiuscumque nominis, tituli, aut argumenti existant, omnino prohibentur.

Quod sit in maximum eorum odium, & ut omnino eorum memoria pereat.

325 Secundò, in eadem Regula, quoad aliorum hereticorum libros sequitur.

Aliorum autem hereticorum libri, qui de Religione quidem ex professo tractant, omnino damnantur, & prohibentur libri Thalnud Hebræorum, & alii Cabalitici, & nefarii Hebræorum libri. Item libri Magazor, qui continet officia, & ceremonias Hebræorum, & Syriagogæ, solum permittitur in Hebreæ lingua, & prohibetur in omni alia lingua.

Hinc libri hereticorum de Philosophia, Medicina, Historiis, & similibus, qui nullam heresim continent, examinati, & approbati ut tales, non prohibentur, sed peruntuntur; sunt tamen prohibiti, antequam examinentur: v. n. 334.

326 Par est Regula 5. Libri illi, qui hereticorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla, aut pauca de suo apponunt, sed aliquum edita colligunt, cujusmodi sunt lexica, concordantiae, apophthegmata, similitudines, indices,

Examen Ecclesiast.

& hujusmodi, si quis habeant admixta, & expurgatione indigeant, illis Episcopi, & Inquisitoris unum Theologorum Catholicorum consilio sublati, aut emendatis, permittantur.

327 Tertiò, in 4. & 6. Regula prohibentur Biblia vulgaris, & libri controversias inter Catholicos, & hereticos differentes, pariter vulgari idiome conscripti, ita, ut, qui eos presumplerint legere, aut retinere, peccent mortaliter, & absolvī non possunt, nisi pius Bibliam, aut libros prefatos Ordinario, aut Inquisitori tradiderint.

328 Quartò, in Regula 7. Libri qui res lascivas, seu obscenas ex professo trattant, narrant, aut docent, &c. omnino prohibentur, & qui eos habuerint, severè ab Episcopis puniantur. Antiquè verò ab Ethnici conscripti, propter sermonis elegantiam, & proprietatem, permittuntur; nulla ratione pueris perlegendi erunt.

329 Quintò, in Regula 9. Libri omnes, & scripta Geometria, Hydromantia, Achromantia, Pyromantia, Onomantia, Chyromantia, Necromantia, sive in quibus continent sorilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes, artes magicae, prorsus rejiciuntur. Episcopi vero diligenter provideant, ne Astrologia iudicaria libri, tractatus, Indices, legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitis &c. causibus, aut iis allionibus, que ab humana voluntate dependunt, certò aliquid eventu um affirmare audent, permittuntur autem iudicia, & naturales observationes, qua navigationis, agricultura, sive medica & artis juvanda gratia conscripta sunt.

Item in observatione circa dictam novam Regulam, exercentes prefatas artes, & legentes, aut retinentes recensitos libros, dantur puniendi nedum per Ordinarios, verum etiam per Inquisidores locorum, ex Constit. Sixti V. de anno 1585. unde præfati sunt denunciandi, Lopus, p. 459.

330 Sextò denique in observatione circa præfatum Indicem omnino damnantur, & prohibentur libri Thalnud Hebræorum, & alii Cabalitici, & nefarii Hebræorum libri. Item libri Magazor, qui continet officia, & ceremonias Hebræorum, & Syriagogæ, solum permittitur in Hebreæ lingua, & prohibetur in omni alia lingua.

331 Quantum autem ad excommunicationem: polquam dictus Index recensitas librorum species prohibuit, denique in Regula 10. in fine concludit.

Ad extremum vero omnibus Fidelibus precipitatur ne quis audeat contra harum regulam præcipuum, aut hujus Indicis prohibitionem, libros aliquos legere, aut habere.

Quod si quis libros hereticorum, vel cuiusvis Autoris

Eloris scripta ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrit; qui vero libros alio nomine interdilto legerit, aut habuerit, prater peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Episcoporum severè punitatur.

Hæc est Indicis Tridentini dispositio.

332 Quia tamen variis temporibus Summi Pontifices quoad libros prohibitos varia sanxere, novissime Alex. VII. volens confusione vitare, & hanc materiam librorum prohibitorum una lege regulare, die 5. Martii 1664. edidit Bullam, quæ incipit. Speculatori domus Israhel; quam referunt Lantuca in Bulario tom. 6. Const. 147. pag. 220. & Bord. in man. Consult. sect. 49. num. 5. per quam Alex. VII. omnes poenæ, & censuras contra legentes, & retinentes, &c. libros prohibitos hactenus latae reduxit ad poenæ contentas in Const. Pii IV. quæ incipit: Dominici gregis, super dicti Tridentini confirmatione edita. Verba Bullæ Alex. VII. sunt tenoris sequentis.

Indicem (supple tu librorum prohibitorum) observari mandamus, & precipimus sub poenæ in Const. fel. mem. Pii IV. etiam predecessoris nostri super dicti Tridentini confirmatione edita contentis, ad quas varietates veterum decretorum in proponendis transgredientium poenæ tollenda gratia omnes, & singulas penas, per Constitutiones Apostolicas, & decretâ anteriorâ hujusmodi quomodolibet inflictas harum serie reducimus, & tractauis hujusmodi judicaria Astrologia & Geomantia, Hydromantia, Pyromantia, artis magica, aut in quibus sortilegia, beneficia, auguria, auspicio, execrables incantationes, & superstitiones continentur, ac ut supra in memorato Indice interdicto sub censuri, & poenis in eo contentis, à quibuscumque Christi Fidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, & Ordinariis locorum, vel Inquisitoribus prædictis presentari, & consignari debere: & nihilominus eadem autoritate statuimus, & mandamus, ut contra scienter legentes, aut retinentes libros, & scripta hujusmodi, seu in quibus talia continentur, similiiter tiddem Inquisidores liberè, & licite procedant, ac procedere, & poenis condignis punire, & coercere possint.

Si quis autem adversus eas regulas, prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæretorum libros, vel cuiusvis Autoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habuerit, ipso jure in excommunicationis poenam incidat, eamque ob causam in eum, uti de hæsi suspectum, inquire & procedi licet, prater alias penas super hoc ab Apostolica Sede, sacrisque Canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa probbitos legerit, habuerit, prater peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio severè se noverit puniendum, &c. Datum Romæ, &c. die 24. Martii 1564.

334 Hinc Bulla Pii IV. excommunicatione latæ sententia non reservata, afficit tantum libros quoicumque hæretorum, & libros, aut scripta propter hæresim, vel falsi dogma-

tis suspicionem prohibita, sive sint hæretorum, sive Catholicorum; minimè vero libros Catholicorum ob aliam causam prohibitos; puta quia contra bonos mores, &c. ac proinde hi nulli subjacent excommunicationi: v. num. 323. 325. & 326.

335 Et licet isti, qui legerint, aut habuerint libros alia de causa prohibitos, tradantur puniendi Episcopis; possunt tamen puniri ab Inquisitoribus, quia hi sunt eorum judices, ut constat ex litteris Inquisitori Cremonæ conscriptis per Card. Melun. 6. Febr. 1627.

Essendo solito, che negli Editti del S. Officio impongano pene a chi tiene libri, non solo eretici, o sospetti, ma anco di coselascive, econtrabonos mōres, possono, e devono gl' Inquisitori procedere all'esecuzione delle pene comminate contro gli trasgressori, Bord. in man. Consult. sect. 49. num. 63. v. n. 346.

QUÆRES I.

336 An retinentes libros, aut scripta astrologia judicaria, geomantia, divinationis, artis magica, &c. relati in n. 329. aliquam excommunicationem incurrant, & suspicionem hæresis?

V Idetur absolute affirmandum, 1. ex Bulla Sixti V. de anno 1585. num. 245. ubi postquam disposuit contra exercentes, ad libros deveniens sequitur.

Prohibentes omnes, & singulos libros, opera, & tractauis hujusmodi judicaria Astrologia & Geomantia, Hydromantia, Pyromantia, artis magica, aut in quibus sortilegia, beneficia, auguria, auspicio, execrables incantationes, & superstitiones continentur, ac ut supra in memorato Indice interdicto sub censuri, & poenis in eo contentis, à quibuscumque Christi Fidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, & Ordinariis locorum, vel Inquisitoribus prædictis presentari, & consignari debere: & nihilominus eadem autoritate statuimus, & mandamus, ut contra scienter legentes, aut retinentes libros, & scripta hujusmodi, seu in quibus talia continentur, similiiter tiddem Inquisidores liberè, & licite procedant, ac procedere, & poenis condignis punire, & coercere possint.

337 Ubi licet Sixtus nullam novam contra hujusmodi libros legentes, aut retinentes, excommunicationem imponat; eos tamen excommunicationi Indicis subjici, facies innuit illis verbis: In memorato Indice interdicto sub censuri, & poenis in eo contentis.

338 Secundo ex Bulla Urb. VIII. relata n. 245. ubi infligitur excommunicatione latæ sententia, licet nulli reservata.

339 Respondeo, legentes, aut retinentes libros

libros recensitos, aut scripta, esse suspectos de hæresi, & incurrire excommunicationem Indicis, si libri, aut scripta contineant suspicionem hæresis, aut falsi dogmatis: minimè vero, si suspicionem hæresis, aut falsi dogmatis non contineant; Bord. in man. Consult. sect. 38. n. 70. & sect. 49. num. 59. favet Diana p. 4. tralit. 7. ref. 6. in fine ref. 10. & ref. 17. ubi distinguit de recensitis libris sapientibus, vel non sapientibus hæresim; & Bonac. tom. 1. disp. 2. de excom. 9. 5. punt. 4. num. 4. his verbis: eadem censura (supple tu Indicis) afficit legentes libros, & scripta continet divinationes, & sortilegia, ut sunt libri, & scripta Geomantia, &c. quibus assertur modus recessendi à Catholicâ Fide, adorandi demones, & similia veræ fidei contraria.

Idem replicat in tom. 3. disp. 1. q. 2. punt. 4. n. 4. imò in tom. 3. dis. 2. q. 2. punt. 38. n. 1. & 2. loquendo de excommunicationibus, docet, divinatores, incantatores, maleficos, & similes non affici excommunicatione, modo non sentiant aliquid contra fidem; tunc enim perspicuum est ipsos esse hæreticos, & excommunicationem contra hæreticos, latam incurrire, quoties errorem aliquo signo externo sufficienter manifestant.

Cujus ratio est, quia nulla est excommunicatione in jure contra eos, & si aliqua est, non est usu recepta: v. n. 344. Idem tenet Fenech. de censuris n. 13. & Diana p. 4. tralit. 7. ref. 17. adduc exempla, quibus divinatores, & alii Rei hujus Bullæ Sixti V. puniti sunt poenis arbitriis, exilio, carcere, tritemibus, privatione officiorum, &c.

340 Declaratur: liber astrologia judicaria hæresim, aut ejus suspicionem continere, si v. gr. assereret, astra, nedum nostras voluntates inclinare, sed cogere: regulas illas infallibilis judicium inferre, &c. Item libri divinationum, &c. hæresim, seu ejus suspicionem continerent, si præcipierent dæmonis adorationem, abusum Sacramentorum, aut Sacramentalium; si assererent verba aut signa ulla adhibita habere ex opere operato virtutem ad effectum, aut ex illis esse infallibiliter expectandum effectum, & similia: ita Dian. n. 329. cit. pro quo multum juvat recolere dicta superioris de superstitione à n. 249.

341 Ratio 1. partis est, quia Index, & Bulla Pii IV. expresse excommunicationem infligit contra legentes, aut retinentes libros, vel scripta ob hæresim, aut falsi dogmatis suspicionem prohibita: ut in n. 331. & 333. idèque præfati libri, vel scripta, si contineant suspicionem hæresis, subjiciuntur excommunicationi Indicis, & Pii IV.

Nomine enim suspicionis falsi dogmatis venit etiam suspicionem hæresis, nedum per locum est in n. 246.

Q U A E R E S II.

345 Legentes, aut retinentes libros prohibitos, quando sunt suspecti de heresi, & denunciandi?

R E s. legentes, aut retinentes libros, aut scripta hereticorum heresim continentia, aut de Religione tractantia; item libros aut scripta Catholicorum propter heresim, aut falsi dogmatis suspicionem prohibita, esse suspectos de heresi, & denunciandos Inquisitoribus, aut Episcopis, juxta dicta in n. 619. & 626. intra sex, duodecim, aut triginta dies à die scientiae, juxta formam editiorum: in nostro Regno Siciliae terminus esse solet sex dierum: v. n. 642, constat ex verbis Bullæ Pii IV. & Indicis relatis n. 174. 175. & 332. 333.

D I F F I C U L T A S

346 Procedit de libris prohibitis secundæ classis, qui continent doctrinam non sanam secundo modo explicato sub n. 305. & 323. qui scilicet sunt prohibiti, non quia contineant heresim, aut falsi dogmatis suspicionem, sed quia sunt contra bonos mores, pacem, aut charitatem, &c.

347 Negat esse denunciandos Lupus part. 4. l. 25. dist. 2. art. 3. diff. un. pag. 464. pro quo Diana p. 11. trahit 8. ref. 62. Citat Carenam p. 2. trahit 10. §. 10. n. 69. Bord. in Tribun. fid. cap. 14. q. 38. n. 78. Ratio est, quia isti, ut constat ex Pio IV. & Indice adducto num. 331. nulla afficiuntur excommunicatione, nec sunt suspecti de heresi, sed solum peccant mortaliter, & dantur puniendi pena arbitraria ab Episcopis; & licet ex litteris relatis num. 336. trahantur etiam puniendi ab Inquisitoribus, non sequitur, quod sint denunciandi, quia non sunt suspecti.

348 Resp. tamen esse denunciandos, Diana cit. & Bord. ipse in man. Consult. sett. 48. n. 56. & sett. 46. n. 83. probatur ex Bulla Greg. XV. & Urb. VIII. tenoris sequentis.

Apostolatus officium, &c. Cum librorum lectio magno sincera fidei cultoribus detrimento esse noscatur, & sicut accepimus, nimis excessus sit hujusmodi libros legendi licentiarum copia: Nos &c. omnes, & singulas licentias legendi, & habendi libros quocumque, ob heresim, vel falsi dogmatis suspicionem, seu per Constitutiones Apostolicas, etiam Astrologia judicaria, vel alios quomodolibet prohibitos, quibuscumque personis, laicis, & Ecclesiasticis, tam secularibus, quam Regulatibus cuiuscumque Ordinis, Societatis, & Institutu existentibus, ac quacumque dignitate etiam Ecclesiastica fulgentibus, &c. etiam speciali nota, & mentione dignis, &c. ex quacumque causa, &c.

concessas, &c. revocamus, cassamus, & annullamus, &c. quinque libros per licentias hujusmodi permisso legentes, aut habentes, poenas in sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & Indicibus librorum prohibitorum contentas incurtere volumus, & declaramus.

349 Decernentes, ut presentes littera, postquam in valvis, &c. affixi fuerint, infra duos circa montes, ultra vero montes infra quatuor menses extunc proximos, omnes, & singulos, ad quos spectant, ardent, & afficiant, perinde ac si unicuique personaliter intimata fuissent; quodque dillis duobus, & respectu quatuor mensibus durantibus iis, qui libros prohibitos habuerint, eos ad Episcopum, seu Inquisitorem, qui illos quantocius comburere debet, deferre; quique aliquos similes libros prohibitos habere sciverint, eos denunciare teneantur; neque de cetero similes licentia, nisi a Congreg. S. Offic., dum singulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab aliis per Nos etiam in eadem Congregatione specialiter deputandis, concedantur, &c.

Datum sub die 2. Aprilis 1631.
Ubi hæc ultima verba: Aliquos similes libros prohibitos, referuntur ad propria: Libros quocumque ob heresim, vel falsi dogmatis suspicionem, vel alios quomodolibet prohibitos; ac proinde præfati Pontifices præcipiunt, denunciandos esse à scientibus detinentes libros quomodolibet prohibitos, etiam ob aliam causam, quæ non sit heresim, aut falsi dogmatis suspicionem.

Tum quia ex litteris recensitis sub n. 336. dantur puniendi ab Inquisitoribus, tamquam eorum judicibus, & consequenter dantur illis denunciandi.

Verum tamen est, eos non esse excommunicatos, nec suspectos de heresi, ut probat Lupus cit. & concedit Bord. in man. Consult. sett. 49. num. 81. & apud ipsum, Carea, Salellis, & Bursatus; quia nec legunt, nec retinent librum contra fidem; unde isti puniendi sunt ab Inquisitoribus simplici punitione arbitraria sine abjuratione; quia non peccant contra fidem. Bord. cit. n. 83. Bonac. tom. 1. disp. 2. de excom. pun. 4. n. 5.

350 Certum est autem, 1. Quod qui assertaret libros ex præscripto S. Inquisitionis prohibitos, posse in conscientia retineri, si non contineant doctrinam contrariam fidei, aut sacræ doctrinæ, esset denunciandus uti assertor propositionis temeraria, & scandalosa; ita Diana p. 11. tr. 8. ref. 63.

351 Certum est, 2. Quod libri, qui non prohibentur perpetuo, sed suspenduntur ad tempus, donec expurgentur, eo quia unam, aut alteram heresim casu contineant, vel ob alium errorum, non possunt legi, aut retine-

in-

De Denunc. ad edicta Inquisit. &c. Cap. VIII.

565

tra tempus prohibitionis & correctionis, ex Decr. Alex. VII. in prop. damnata 45. unde tunc retinentes sunt denunciandi; facta autem correctione per eos, ad quos spectat, haud amplius sunt prohibiti.

352 Certum est etiam, non esse onus denunciandi, nec respectivè excommunicationem incurri in casibus, in quibus quis à peccato mortali excusatur, juxta dicta n. 288. pro qua re facit sequens Caput.

C A P U T VIII.

De excommunicatione Bullæ Coenæ contra legentes, retinentes, &c. libros hereticorum.

Q U A E R E S.

353 Quid requiratur ad incurrandam recensitam Bullæ Coenæ excommunicationem?

R E s. requiri quinque simul conditions, ita ut una deficiente, censura non incurritur.

I. C O N D I T I O

354 E st, ut Auctor libri sit hereticus.

Nomine heretici venit, 1. ille, qui est damnatus, sive personaliter, & nominativi, sive generaliter in sua secta, de qua est natus, 2. Ille, qui est natus inter Catholicos, & putatus Catholicus; liber tamen ab eo compositus ex professo tractat de heresibus, & aperte Catholicas veritates impugnat, hereses defendendo, Albergh. cap. 32. num. 21. & Bord. in man. Consult. sett. 49. n. 68. hic namque, licet non sit personaliter damnatus, nec natus ex hereticorum secta, est perniciosior fidei hostis, quia est lupus inter agnos. Nec eum juvat protestatio, qua se, & sua opera Ecclesiæ correctioni subjiciat, quoniam hæc est astuta collusio, & factum satis ostendit mentem, dum contrariatur dicto: Et hic comprehenditur in verbis Bullæ Coenæ relatis n. 419. Ac omnes, & singulos alios hereticos, quocumque nomine censeantur. Non sic de Auctore Catholico, qui in suo opere unam, aut alteram heresim per transitum, seu incidenter protulerit, v. n. 160. 3. Veniunt schismati ci; quia communiter sunt heretici: unde liber Graecorum, & Armenorum Schismatistarum, de eorum ritibus tractans comprehenditur sub censura Coenæ, quia de Religione tractat, Tamb. lib. 2. Decal. lib. 1. §. 7. num. 8. contra Leandrum de censur. tr. 3. disp. 1. quast. 49. qui dicit, eorum ritus non esse ab Ecclesia habitos tamquam hereticos.

355 Hinc ab excommunicatione Bullæ Coenæ excluduntur, 1. libri Gentilium, Infidelium, Judæorum, & Catechumenorum, quamvis con-

Examen Ecclesiast.

tra Religionem, ut liber Thalmud, &c. quia non sunt libri hereticorum, v. num. 320. 2. libri Origenis, & Tertulliani; quia licet habuerint errores contra fidem, ob speciale tam utilitatem ab Ecclesia permittuntur, & jam sunt expurgati.

Tertiò excluduntur legentes, aut retinentes libros Catholicorum, in quibus referuntur errores hereticorum, in quibus sunt scholia, aut annotationes hereticorum (nisi scholia essent tam copiosa, ut ex illis potius, quam ex textu, liber constare videretur) etiam si animo heresim addiscendi legant; quia non sunt libri hereticorum: supposito tamen, quod sint prohibiti, incurront excommunicationem Indicis non reservatam; quia legunt, aut retinent libros, aut scripta ob heresim, vel suspicionem falsi dogmatis damnata, Albergh. c. 32. n. 4. Bord. in Trib. fidei cap. 14. à n. 66. Busemb. l. 7. cap. 2. dub. 3. art. 5. num. 1. Bonac. tom. 1. disp. 2. de excom. pun. 4. num. 6. Imò Diana p. 1. tr. 11. res. 32. & Leander de censuris tract. 3. disp. 1. quast. 46. idem tenent, etiam si scholia sunt tam copiosa, ut ex illis potius liber constare videatur: quia adhuc diceretur liber Auctoris Catholici, non heretici.

2. C O N D I T I O

356 Unde liber expressè contineat heresim, vel de Religione tractet.

Unde ad incurrandam excommunicationem Coenæ non sufficit, quod liber sit heretici, sed requiritur, quod contineat heresim, vel de Religione tractet: ac proinde, si sit liber medicina, historiarum, &c. nullam continens heresim, non cadit sub excommunicatione Coenæ, sed solum sub excommunicatione Indicis non reservata, quæ comprehendit omnes legentes, aut retinentes libros hereticorum, licet heresim non contineant, nec de Religione tractent, Leander de censuris tr. 3. disp. 1. q. 37. v. n. 175. Contineat heresim.

Filiuc. Sousa, Carea, Graffius, & Sayrus apud Bord. in Trib. fidei c. 14. n. 70. quibus probabiliter adhæret Dian. p. 1. tr. 11. res. 31. volunt non comprehendit sub excommunicatione Bullæ Coenæ, sed solum sub excommunicatione Indicis, legentes, aut retinentes librum hereticum, licet aliquas contineat hereses, si non tractet ex professo de heresi, aut de fide, putari si esset liber Philosophia, & Medicina, &c. sed requiri, ut ex professo tractet de heresi, seu de fide, aut Religione, quia particula heresim, licet sit expressa in singulari, accipi debet in plurali, ex usitatori Auctorum acceptione, qui librum tractantem ex professo de heresi.

N 3 resi